

ASPECTE PSIHOPEDAGOGICE VIZÂND PREGĂTIREA CĂTRE ȘCOALĂ A PREȘCOLARILOR CU CECITATE

Olesea FRUNZE, lector superior

Summary

In the context of the new approaches regarding training and education of children with disabilities it is sharply felt the need to diagnose their school preparation. This article presents the results of the experiment regarding the intellectual component related to school preparation of children with blindness. The diagnostic approach in this direction will reveal two main objectives, on the one hand it will detect the actual level of school preparedness, and on the other hand it will be marked the path and consistency of the correctional-developing program.

La etapa actuală modernizarea și optimizarea învățământului special din Republica Moldova este orientat spre oferirea de oportunități și șanse egale tuturor categoriilor de copii cu cerințe educaționale speciale în alegerea instituției de învățământ: una generală sau una alternativă. Formarea unei personalități integre a copiilor cu deficiențe senzoriale severe, favorabile din punct de vedere socio-afectiv, în condițiile actuale de dezvoltare a societății noastre, se reduce odată cu apariția fenomenelor social-nefavorabile și incertitudinilor caracteristice economiei de piață, consecințele cărora se răsfrâng asupra vieții și calității relațiilor. Educația, grație caracterului prospectiv, nu doar se adaptează la specificul schimbărilor sociale, dar și pregătește condițiile pentru apariția acestor schimbări, modelează prin acțiunile de azi esența societății viitoare [2, pag.5].

Pregătirea către școală reprezintă una din acțiunile atât de necesare educației contemporane, această acțiune, la nivel de UNESCO, fiind mereu în actualitate. Republica Moldova, în calitate de colaborator și beneficiar al acestei agenții internaționale, participă și la acest domeniu de acțiune educațională, înscriindu-se cu astfel de preocupări la realizarea coordonatelor idealului educațional incluziv.

Actualitatea și oportunitatea cercetării este determinată și de obiectivele ale educației incluzive prezentate în Strategia Națională „Educație pentru toți”, 2004-2015, care tind să corespundă unor exigențe sporite cu privire la socializarea și adaptarea copiilor cu cecitate la specificul activității de învățare în instituțiile școlare [6, p.10]. Selectarea acestei categorii de copii a fost condiționată de faptul că geneza contemporană a tiflopedagogiei se realizează nu doar în aspectul studierii totale a deficienței, dar și în aspectul studierii globale a impactului cauzat de deficitul vizual, ținând cont de diferențierea copiilor cu analizatorul vizual afectat total. Lamentabil e faptul, că în prezent numărul de copii cu tulburări de vedere severă este în creștere, completând grupul preșcolarilor ce necesită o pregătire specială pentru învățarea în școală (Э. С. Аветисов (1993), Л. И. Плакшина (1998), Е. В. Замашнюк (2005), Л.И. Солнцева (2007), Е.Магдей (2009), Л. Celan (2013)).

Succesul instruirii și educării acestor categorii de copii este asigurat de pregătirea școlară și, în mare măsură, de calitatea acesteia. Schimbările recente de ordin socio-economic din țara noastră au un impact major și direct asupra tuturor sferelor personalității preșcolarilor cu cecitate, inclusiv și asupra nivelului de pregătire a lor către școală.

Conceptul „pregătirea pentru școala copilului”, se referă la nivelul de dezvoltare atins, ce-i poate asigura acestuia o tranziție ușoară și o adaptare optimă la mediul școlar. Pregătirea pentru

școala reprezintă unul dintre obiectivele majore ale taxonomiei educaționale și trebuie înțeleasă prospectiv ca o „adaptare reciprocă, pe de o parte, a copilului la școală, iar, pe de alta parte, a școlii la copil, [26]. O abordare simplista a conceptului în cauză nu-i poate asigura preșcolarului o pregătire adecvata sub toate aspectele. Evidenț iind nivelul înalt de pregătire școlară drept o condiție a realizării cu succes a activității de învățare, o condiție ce generează o integrare mai ușoară și o adaptare rapidă la regimul muncii școlare, se prezintă necesar de a determina aspectele psihopedagogice ale acesteia reflectate în cercetările de specialitate (L. S. Vâgotsky (1933), V.P. Zencenco (1962), A.N. Leontiev (1965), D.B. Elconin (1965), L.I. Bojovici (1968), L. V. Zancov (1975), V.S. Muhina (1986), V.V. Davâdov (1981), L.A. Vengher (1988), A. G. Asmolov (1990), R. C. Nemov (1990), B. F. Lomov (1996), A. Coasan (1996), M.M. Bezrukih (2000), G.Comsa (2006), C.Mihai (2006), V. Deniskina (2011), F.Golu (2012), M. Pantazescu (2000), M. Dumitrana (1989), E. Păun (1990), Z. Dogaru (2004), A. Nosatii (2004), J. Racu (1996), A.Bolboceanu (1996), M. Vrinceanu (1996), C.Platon (1994), A. Silvestru (1988), T. Dubrovina (1988), I. Capcelea (1989), S. Cemartan (2012) etc.).

Studiile realizate de către savanții ruși, L. V. Fomiciov (1977), V. Z. Deniskina (1996 – 1997), L.I. Solnțeva (1997- 2000), L. I. Plaksina (1985-1998), G.B.Niculin (1999) ne demonstreaza că copiii orbi și cei cu deficiențe de vedere se confruntă cu mari dificultăți în procesul de instruire în învățământul primar, ce pot fi explicate prin dezvoltarea insuficientă a activității analitico-sintetice a gândirii și activității psihomotrice reduse. În cercetările multor specialiști, așa ca V.Preda, A.Rozorea, I. Mușu, F.Zamfirescu-Marginescu, M.Ștefan, S.Done, N.Barraga, C.Pufan, D.Damaschin, G.Radu, I. Musu, R.Cziker este demonstrat că deficiența de vedere repercutează negativ asupra dezvoltării motorii, limitează și frânează libertatea de mișcare, ceea ce se răsfrânge asupra dezvoltării integre ale personalității copilului[4, P.83].

Problema pregătirii a copiilor cu cecitate nu este suficient studiată și reflectată în literatura de specialitate, dându-se prioritate aspectelor de evoluție a gândirii, a comunicării și a sferei afective la preșcolarii și școlarii mici cu tulburări de vedere severe.

Politica de incluziune în domeniul educației are la baza principiul asigurării egalității de șanse și propune evitarea excluderii sociale a copiilor cu cecitate, ca și a altor grupuri vulnerabile, prin socializarea comuna a acestora cu restul indivizilor, promovează procesul prin care toți copii să participe în toate programele de educație (Popovici D., 1999).

Studiile recente ale savanților autohtoni, direcționate spre depistarea modalităților de integrare sociala a copiilor cu cerințe educaționale speciale, N.Bucun, A.Racu, S. Racu, A. Ciobanu, A. Danii, M.Rotaru, C.Bodorin, D.Ginu, E. Lapoșin, V.Olărescu, V.Maximciuc, V.Stratan etc. scot în evidența faptul ca educația lor trebuie realizată prin prisma unor abordări complexe și curriculare.

Pregătirea pentru școală a copilului orb este o etapă crucială din viață sa. Ori, pentru orice tip de deficiență, este foarte importantă asigurarea accesibilității la mediul în care copilul își desfășoară activitatea zilnică și cea de elev. Accentul trebuie sa fie pus pe dezvoltarea dimensiunii formative a pregătirii, deoarece nu însușirea unui volum mare de cunoștințe îl face pe preșcolarul cu cecitate apt pentru școală, ci obținerea unor competente necesare actului de cunoaștere, care favorizează instruirea [3, p.12]. Iar calitatea acestei pregătiri a preșcolarului sub aspectul cultivării capacităților și abilităților proprii și a asimilării de cunoștințe, priceperi și deprinderi se reflectă în activitățile pe viitor [2, p.34].

Interesul vizavi de necesitatea pregătirii școlare este condiționat de restructurarea sistemului de educare și de creșterea rolului acestuia în dezvoltarea personalității copilului și formarea socială. La etapa modernă de dezvoltare a pedagogiei, vârsta preșcolară mare este abordată ca o perioadă de evoluție psihică intensă a copilului. Anume la această vârstă se produc modificări radicale în toate sferile, începând cu perfectarea funcțiilor psihofizice și finalizând cu apariția structurilor complexe de personalitate. Acumulările psihosociale realizate în preșcolaritate se concretizează într-un anumit nivel ce se constituie ca premisă a integrării școlare optime. Succesul școlar al copilului, în special a celui cu deficiența de vedere severă, în această etapă depinde, în mare măsură, de atitudinile și aptitudinile cu care acesta va intra în sistemul de învățământ.

Pregătirea către școală a copiilor cu cecitate reprezintă una din importante probleme științifice, cercetată în prezent la nivelurile pedagogice, psihologice, psihofiziologice, psihoindividuale și psihosociale. Problematika dată a fost modest abordată iar aspectul pregătirii către școală a copiilor cu cecitate este puțin apreciat și nu este încă formulată în mod clar.

Acest fapt determină oportunitatea stringentă de a acoperi aceste lacune în tiflopedagogie și de a proiecta modele psihopedagogice de pregătire școlară a copiilor cu cecitate. Tema abordată de noi propune să exploreze, sub diverse unghiuri de vedere, procesul pregătirii către școala a copiilor cu cecitate, ca o condiție inițială și importantă de adaptare școlară.

Premisele cercetării și gradul de investigare au relevat următoarea *problemă științifică*: ea este determinată de contradicția ce denotă, pe de o parte, insuficiența studierii problemelor pregătirii către școala a copiilor cu deficiente severe de vedere asupra solicitării activității cognitive și a personalității la debutul școlar, iar, pe de alta, de necesitatea elaborării modelelor psihopedagogice pentru facilitarea inserției școlare a copiilor cu cecitate.

Bibliografie

1. Barraga, N., Perspectives on Working with Visually Impaired Person World-Weide: Looking Forward// Journal of Visually Impaired&Blindness// January, 1989, 1, p.83.
2. Mitrofan, N., Testarea psihologică a copilului preșcolar, în: Revista de psihologie școlară, vol. I, nr. 1/2008, Editura Asociația Națională a Psihologilor Școlari, p. 14-18.
3. Салмина, Н. Г.. Диагностика и коррекция произвольности в дошкольном и младшем школьном возрастах / Н. Г. Салмина, О. Г. Филимонова, М., 1999.
4. Свиридчук, Т. П., Подготовка слабовидящих детей к школе / Т. П. Свиридчук, М., Просвещение, 1981.